

ต้นทุนการผลิตมะเขือเทศของเกษตรกรภายใต้พันธสัญญาอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
Tomato Production Cost of Contract Farmer in Hod, District
Chiang Mai Province

จตุรฉัตร ลินสกวลวัฒน์¹ และ นิสิต พันธมิตร²
Jaturachat Sinsakolwat¹ and Nisit Panthamit²

บทคัดย่อ

การศึกษาต้นทุนการผลิตมะเขือเทศภายใต้พันธสัญญา กรณีศึกษาอำเภอฮอด จังหวัด เชียงใหม่ ปี การเพาะปลูก 2559 (เม.ย.-พ.ย.) แบ่งเป็น 2 ช่วงการผลิต มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประการ วัตถุประสงค์แรกคือ เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการปลูกมะเขือเทศ ของเกษตรกรภายนอกพันธสัญญากับเกษตรกรภายใต้ พันธสัญญา และวัตถุประสงค์ที่สองคือ เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตมะเขือเทศของ เกษตรกรภายนอกพันธสัญญากับเกษตรกรภายใต้พันธสัญญา โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ เลือกลุ่ม ตัวอย่างจากครัวเรือนเกษตรกรตำบลที่มีพื้นที่ปลูกมะเขือเทศมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ตำบลนาคอเรือ ตำบล บ่อหลวง และตำบลบ่อสาลี รวมทั้งหมด 380 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง พรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเชิงปริมาณ เพื่อสอดคล้องต่อการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน จากการปลูกมะเขือเทศ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย โดยสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการทำเกษตรกรภายนอกพันธสัญญาและเกษตรกรภายใต้พันธ สัญญาในการผลิตมะเขือเทศ (ปีการผลิต 2559) พบว่า เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากจะผลิตมะเขือ เทศภายนอกพันธสัญญา จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 72.85 และส่วนน้อยมักจะปลูกภายใต้พันธสัญญา จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 27.15 โดยสาเหตุที่เกษตรกรที่ปลูกมะเขือเทศนั้น ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า การ ปลูกมะเขือเทศถือว่าเป็นอาชีพหลักและมีความชำนาญในการผลิตมะเขือเทศมากที่สุด

จากการศึกษาต้นทุนการผลิตมะเขือเทศของเกษตรกรภายนอกพันธสัญญาและเกษตรกรภายใต้ พันธสัญญา พบว่าต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่เกิดจากต้นทุนผันแปรซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80 ส่วนที่เหลือเป็นต้นทุน คงที่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20 ของต้นทุนทั้งหมดโดยเฉพาะต้นทุนการผลิตมะเขือเทศสีดาจะสูงกว่าต้นทุนการผลิต มะเขือเทศห่อ ผลการศึกษาด้านผลตอบแทนจากการผลิตมะเขือเทศสีดาสูงกว่ามะเขือเทศห่อ เนื่องจากปีนี้ ผลผลิตช่วงกลางปีมีปริมาณน้อยกว่าปกติ เนื่องจากภัยแล้ง ส่งผลให้ผลผลิตลดลง ไม่เพียงพอกับความ ต้องการ ทำให้ราคาสินค้าเพิ่ม จึงส่งผลทำให้ผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่สูง

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรค เรียงลำดับดังนี้ ปัญหาและอุปสรรคมากที่สุดอันดับหนึ่ง คือ ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาผลผลิตล้น ตลาด และราคาสินค้าตกต่ำ ตามลำดับ

คำสำคัญ: ต้นทุนการผลิต,มะเขือเทศ,พันธสัญญา

ABSTRACT

The study of tomatoes producing cost under the commitment according to the case study in Hod district, Chiang Mai in 2016 is divided into 2 producing periods. The study has 2 objectives as follows: 1. To study patterns and methods to grow tomatoes of the uncommitted farmers and the committed farmers and 2. To compare costs and benefits from producing tomatoes of the uncommitted and committed farmers. The population (380 samples) in the study is randomly selected from the farmer households in the sub-districts which are known for growing highest numbers of tomatoes grown sub-districts, among them are Na Khoruea, Bor Luang, and Bor Salee sub-districts. This study adopts the method of descriptive and quantitative analysis in order to conform to cost analysis and benefits from growing tomatoes. The analysis has factors consisted of frequency, percentage, and average which can be summarized below.

The study on the pattern of uncommitted and committed farming in tomato production (production year 2016) found most of the respondents produce tomato without commitment. The result found that 304 of the respondents (72.85%) are in the uncommitted farmers, while there are 76 farmers (27.15%) who are growing tomatoes under the commitment. The main reason why they grow tomatoes is because it is the main profession and these people are specialized in growing them. According to the study on the cost of producing tomatoes of the uncommitted farmers and the committed farmers, it was found that the main cost was from the variable cost at the percentage of 80, the other 20 was from the fixed cost from growing cherry tomatoes, which was higher than the peach tomatoes.

The result from the study found that the benefits from cherry tomato showed to be higher than the peach one since the mid year of 2016 could produce less than general. The main cause was from the drought that resulted in lower productivity; thus, it was not enough to meet the demand. Consequently, the average yield per acre came up high.

After studying problems and barriers to the operation, it implied some problem samples in the following orders: 1. High cost of operation, 2. Overproduction, and 3. Fall in price respectively.

Keyword: Production Cost, Tomato, Contract Farmer

ที่มาและความสำคัญ

มะเขือเทศถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจของไทยชนิดหนึ่ง นิยมรับประทานกันเพิ่มมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยประเทศไทยจำแนกมะเขือเทศตามการใช้ประโยชน์ได้ 2 ประเภทคือ มะเขือเทศบริโภคสด (Table tomato) พันธุ์ที่รู้จักกันทั่วไป คือ มะเขือเทศสีดา เป็นมะเขือเทศที่ถูกปรับปรุงพันธุ์ให้เป็นพันธุ์ที่ทนร้อน ผิวแข็งแรง ไม่นิ่ม ผลเล็กผิวสีชมพู ส่วนมากนำไปเป็นส่วนประกอบของส้มตำ นิยมรับประทานมากในภาคอีสาน (ไชยรัตน์,2554) กับมะเขือเทศส่งโรงงานอุตสาหกรรม (Processing tomato) (ทิพวัลย์,2532) นิยมปลูกกันทั่วทุกภาคและตลอดปี เรียกว่า มะเขือเทศห่อ ซึ่งมีลักษณะผลใหญ่ กว่าพันธุ์สีดา เนื้อแน่น ผิวแข็ง มี เนื้อมาก เมล็ดน้อย เป็นพันธุ์ที่ เหมาะสมนำไปแปรรูปเช่น น้ำมะเขือเทศเข้มข้น มะเขือเทศปอกผิว น้ำมะเขือเทศ พันธุ์มะเขือเทศอุตสาหกรรมมีลักษณะแตกต่างจากพันธุ์ มะเขือเทศรับประทานสดอย่างชัดเจน (ปราณี,2530) ส่วนใหญ่เกษตรกรผู้ผลิตมะเขือเทศจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ที่อำเภอฮอด เป็นพื้นที่ที่มีการปลูกพืชหลากหลายชนิด และมีความโดดเด่นในการเป็นแหล่งเพาะปลูกมะเขือเทศแหล่งใหญ่ของจังหวัด มีพื้นที่ปลูก 1,430 ตร.กม. หรือ 893,989 ไร่ มีประชากรทั้งหมด 43,809 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ที่นิยมปลูกมะเขือเทศ คือ ตำบลนาคอเรือ ตำบลบ่อหลวง และตำบลบ่อสลี ลักษณะพื้นที่เป็นภูเขา ซึ่งมีอุณหภูมิต่ำเหมาะสำหรับปลูกมะเขือเทศมากที่สุด

เนื่องจากปัจจุบันการผลิตมะเขือเทศ ยังคงประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาการจัดการผลิต การปฏิบัติดูแลรักษา และภัยธรรมชาติ ส่งผลทำให้ผลผลิตตกต่ำ (ศุภลักษณ์, 2537) เกิดความผันผวนของราคาสินค้ารวมถึงปัญหาที่เกิดจากการที่เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดราคาตลาด ราคาผลผลิตจึงไม่เป็นธรรม ไม่นั่นอน ผันผวน ตามอำนาจซื้อของพ่อค้าคนกลาง ประกอบกับต้นทุนที่สูงตามปัจจัยการผลิต จึงส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศภายนอกพันธะสัญญา ส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรแท้จริง ในตลาดโลกมีแนวโน้มลดลงตาม แต่เกษตรกรบางส่วนนิยมผลิตมะเขือเทศภายใต้พันธะสัญญาเพื่อลดความเสี่ยงด้านราคาผลผลิตตกต่ำ (ฝากจิต,2557)

เกษตรกรภายนอกพันธะสัญญา คือ การผลิตทางการเกษตรที่มีการจัดการโดยเกษตรกร ไม่มีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ภายใต้เงินทุนของเกษตรกรเองหรือเงินทุนที่ได้มาจากสถาบันการเงินและแหล่งอื่นๆ

เกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา (Contract Farming) คือ ระบบการผลิตทางการเกษตรที่มีการจัดการร่วมกันระหว่างบริษัทกับเกษตรกร โดยทั้งสองมีการเจรจาตกลงทำสัญญาซื้อขายผลผลิตกันไว้ล่วงหน้า ภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ซึ่งทางบริษัทจะให้การ สนับสนุนเรื่องของทุน พันธุ์พืช เพื่อก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (พิมสิริ,2553) (ไชยวัฒน์,2557)

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน ความคุ้มทุนในการผลิตมะเขือเทศระหว่างเกษตรกรภายนอกกับเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา เพื่อต้องการทราบถึงต้นทุนการผลิตทั้งสองรูปแบบมีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนดำเนินการของเกษตรกร สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจในการลงทุนผลิตหรือปลูกมะเขือเทศในอนาคตว่าจะสามารถให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นประโยชน์ในการศึกษาเพื่อส่งเสริมภาคการเกษตรต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการปลูกมะเขือเทศของเกษตรกรภายนอกพันธะสัญญา กับ เกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา กรณีศึกษาอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตมะเขือเทศของเกษตรกรภายนอก พันธะสัญญากับเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา กรณีศึกษาอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการศึกษา

โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ เลือกสุ่มตัวอย่างจากครัวเรือนเกษตรกรตำบลที่มีพื้นที่ปลูกมะเขือเทศมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ตำบลนาค่อเรือ ตำบลบ่อหลวง และตำบลบ่อสลี รวมทั้งหมด 380 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเชิงปริมาณ เพื่อสอดคล้องต่อการวิเคราะห์ต้นทุน

ต้นทุนการผลิตที่จะนำมาคำนวณ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ต้นทุนแปรผัน และต้นทุนคงที่ ซึ่งจะพิจารณาทั้งต้นทุนที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด และผลตอบแทนจากการปลูกมะเขือเทศ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย โดยสามารถสรุปวิธีการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ จำนวนแรงงานในครัวเรือน เป็นต้น

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบของการทำเกษตรภายนอกพันธะสัญญาและเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญาในการผลิตมะเขือเทศ (ปีการผลิต 2558/2559)

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับต้นทุนด้านการผลิต ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในระหว่างการผลิต มะเขือเทศ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ในแปลงเกษตร ค่าจ้างแรงงานที่ใช้ในแปลงเกษตร และค่าใช้จ่ายค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์ เป็นต้น

วิธีการวิเคราะห์ต้นทุนและรายได้ จะทำให้ทราบถึงกำไรที่เกษตรกรจะได้รับ โดยอาศัยสมการต้นทุนและรายได้ ดังนี้

$$\text{ต้นทุนทั้งหมด} = \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร}$$

$$\text{ต้นทุนคงที่} = \text{ค่าใช้ที่ดินหรือค่าเช่าที่ดิน} + \text{ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร}$$

$$\text{ต้นทุนผันแปร} = \text{ค่าแรงงาน} + \text{ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร}$$

$$\text{รายได้ทั้งหมด} = \text{ผลผลิตทั้งหมด} \times \text{ราคาที่ได้รับ}$$

$$\text{รายได้สุทธิ} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ต้นทุนผันแปร}$$

$$\text{กำไร} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ต้นทุนทั้งหมด}$$

$$\text{ผลตอบแทนเหนือต้นทุนที่เป็นเงินสด} = \text{รายได้ทั้งหมด} - \text{ต้นทุนที่เป็นเงินสดทั้งหมด}$$

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปเกษตรกรตัวอย่างทั้ง ภายนอกพันธะสัญญา กับเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 322 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 30-45 ปี ระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับ ป.4 มากที่สุด มีสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน 3-5 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนมากที่สุด 3-5 คน เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศ มีการประกอบอาชีพอื่น นอกเหนือจากการปลูกมะเขือเทศ คือ ประกอบอาชีพทำไร่มากที่สุด และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาท

รูปแบบและวิธีการปลูกของการทำเกษตรของเกษตรกร ส่วนมากจะผลิตมะเขือเทศรูปแบบภายนอกพันธะสัญญา จำนวน 304 คน ส่วนน้อยมักจะปลูกรูปแบบภายใต้พันธะสัญญา จำนวน 76 คน โดยสาเหตุที่เกษตรกรที่ปลูก มะเขือเทศนั้น ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า การปลูกมะเขือเทศถือว่าเป็นอาชีพหลักและมีความชำนาญในการผลิตมะเขือเทศมากที่สุด เกษตรกรภายนอกพันธะสัญญาเลือกปลูกมะเขือเทศ เพราะว่า เป็นอาชีพหลักและมีความชำนาญ และพบว่าเกษตรกรที่ปลูกมะเขือเทศภายใต้พันธะสัญญา ส่วนใหญ่ปลูกมะเขือเทศ เพราะผลผลิตให้ราคาดี จากผลการศึกษาประเภทของมะเขือเทศเกษตรกรภายนอกพันธะสัญญากับเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญาเลือกผลิตมากที่สุด คือ มะเขือเทศสีดา คือ พันธุ์เพชรชมพู และปลูกมะเขือเทศท้อ พันธุ์เอ็กซ์ตรา

ต้นทุนการผลิตของมะเขือเทศ

1) ต้นทุนการผลิตมะเขือเทศสีดา

ต้นทุนการผลิตมะเขือเทศสีดาของเกษตรกรภายนอกพันธะสัญญา ต้นทุนรวมการผลิตเฉลี่ย 10,043.42 บาท/ไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 8,922.21 บาท/ไร่ และต้นทุนคงที่ 1,121.21 บาท/ไร่ จะเห็นได้ว่าต้นทุนผันแปรสูงกว่าต้นทุนคงที่มาก เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่ใช้ในแปลงเกษตรสูง เช่น ค่าสารกำจัดโรคพืช 2,188.18 บาท/ไร่ ค่าสารกำจัดศัตรูพืช 1,464.55 บาท/ไร่ และค่าจ้างแรงงานที่ใช้ในแปลงเกษตร 2,444.67 บาท/ไร่ แยกเป็นค่าจ้างที่เป็นเงินสด 643.52 บาท/ไร่ กับค่าจ้างที่ไม่ใช่เงินสด 1,801.15 บาท/ไร่ เป็นค่าจ้างแรงงานในครัวเรือนสูงกว่าค่าจ้างที่เป็นเงินสด ดังนั้น ต้นทุนการผลิตมะเขือเทศสีดาของเกษตรกรภายนอกพันธะสัญญา ต้นทุนที่เป็นเงินสด 7,121.06 บาท/ไร่ ซึ่งสูงกว่าต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสด 2,922.36 บาท/ไร่

ต้นทุนการผลิตมะเขือเทศสีดาของเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา ต้นทุนรวมการผลิตเฉลี่ย 10,209.76 บาท/ไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 8,949.31 บาท/ไร่ และ ต้นทุนคงที่ 1,260.45 บาท/ไร่ ซึ่งต้นทุนผันแปรที่สูงนั้นเป็นต้นทุน ที่เป็นเงินสด 2,708.07 บาท/ไร่ ที่ไม่เป็นเงินสด 6,241.24 บาท/ไร่ เนื่องจากเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา สามารถเบิกค่าใช้จ่ายล่วงหน้า จากนายทุนได้ เช่น ค่าเมล็ดพันธ์ ค่าปุ๋ย ค่ายากำจัดศัตรู เป็นต้น ดังนั้น ต้นทุนการผลิตมะเขือเทศสีดาของเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา ต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,708.07 บาท/ไร่ ซึ่งต่ำกว่าต้นทุนที่ไม่เป็นเงิน สด 7,501.69 บาท/ไร่

2) ต้นทุนการผลิตมะเขือเทศห่อ

ต้นทุนการผลิตมะเขือเทศห่อของเกษตรกรภายนอกพื้นที่ระยอง จะเห็นได้ว่า จำนวนต้นทุนผันแปรเฉลี่ย เท่ากับ 8,217.88 บาท/ไร่ ซึ่งน้อยกว่า ต้นทุนการปลูกมะเขือเทศสีดา เนื่องจาก ค่าเมล็ดพันธุ์มะเขือเทศห่อ มีราคาถูกกว่า มะเขือเทศสีดา อีกทั้งการดูแลรักษาแปลงเกษตรมะเขือเทศห่อนั้น ดูแลง่าย ทนทานกับโรคแห้งเหี่ยว ส่งผลให้ต้นทุนผันแปรน้อย ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยก็น้อยตาม เท่ากับ 9,318.26 บาท/ไร่ ซึ่งมาจากค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด 6,597.22 บาท/ไร่ และที่ไม่เป็นเงินสด 2,721.04 บาท/ไร่

ต้นทุนการผลิตมะเขือเทศห่อของเกษตรกรภายใต้พื้นที่ระยอง พบว่า ต้นทุนรวมเฉลี่ย 9,730.23 บาท/ไร่ ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนที่เป็นเงินสด 1,562.01 บาท/ไร่ และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 8,168.22 บาท/ไร่ จะเห็นได้ว่าต้นทุนรวมภายใต้พื้นที่ระยองสูงกว่าภายนอกพื้นที่ระยอง สาเหตุมาจากการที่ต้นทุนผันแปรสูง ถึง 8,450.48 บาท/ไร่ เป็นต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด เท่ากับ 6,888.47 บาท/ไร่ ที่เป็นเงินสด เท่ากับ 1,562.01 บาท/ไร่ ส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายวัสดุที่ใช้ในแปลงเกษตรสูง เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตภายนอกพื้นที่ระยองนั้น จึงถือว่าต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสดต่ำกว่าต้นทุนการผลิตที่เป็นเงินสดของการผลิต ภายนอกพื้นที่ระยอง

ผลตอบแทนจากการผลิตมะเขือเทศสีดา

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตมะเขือเทศสีดา

รายการ	ภายนอกพื้นที่ระยอง	ภายใต้พื้นที่ระยอง
จำนวนพื้นที่ปลูก (ไร่)	1,064.50	314.50
ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	2,350.50	2,440.20
ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	27.00	27.00
รายได้เฉลี่ย (บาท/ไร่)	63,463.50	65,885.40
ต้นทุนการผลิต (บาท/ไร่)	10,043.42	10,209.76
ค่าใช้จ่ายในการขาย	3,996.00	3,880.30
ค่าเก็บเกี่ยว (1.5 บาท* ผลผลิต/ไร่)	3,525.75	3,660.30
ค่าขนส่ง	470.25	220.50
ต้นทุนรวม (บาท/ไร่)	14,039.42	14,090.56
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย (บาท/ไร่)	8,922.21	8,949.31
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	3.80	3.67
ต้นทุนคงที่ (บาท/ไร่)	1,121.21	1,260.45
กำไรสุทธิ (บาท/ไร่)	49,424.08	51,794.84
ระดับผลผลิตคุ้มทุน (กิโลกรัม/ไร่)	48.32	54.02
ระดับราคาคุ้มทุน (บาท/กิโลกรัม)	4.27	4.18

ที่มา:จากการสำรวจ

เมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนจากการผลิตมะเขือเทศสีดา ในช่วงการผลิต (เม.ย.-พ.ย. 2559) จะเห็นว่าทั้งเกษตรกรภายนอกพันธะสัญญาและเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา ปรากฏว่า ณ ระดับราคาผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 27 บาท/กิโลกรัม กำไรสุทธิต่อไร่จากการผลิตมะเขือเทศสีดาของเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญาสูงกว่าเกษตรกรภายนอกพันธะสัญญา เท่ากับ 2,370.76 บาท/ไร่

ผลตอบแทนจากการผลิตมะเขือเทศห่อ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตมะเขือเทศห่อ

รายการ	ภายนอกพันธะสัญญา	ภายใต้พันธะสัญญา
จำนวนพื้นที่ปลูก (ไร่)	864.50	216.50
ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	3,150.44	3,045.99
ราคาเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	16.00	16.00
รายได้เฉลี่ย (บาท/ไร่)	50,407.04	48,735.84
ต้นทุนการผลิต (บาท/ไร่)	9,318.26	9,730.23
ค่าใช้จ่ายในการขาย	5,180.66	4,864.49
ค่าเก็บเกี่ยว (1.5 บาท* ผลผลิต/ไร่)	4,725.66	4,568.99
ค่าขนส่ง	455.00	295.50
ต้นทุนรวม (บาท/ไร่)	14,498.92	14,594.72
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย (บาท/ไร่)	8,217.88	8,450.48
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	2.61	2.77
ต้นทุนคงที่ (บาท/ไร่)	1,100.38	1,279.75
กำไรสุทธิ (บาท/ไร่)	35,908.12	34,141.13
ระดับผลผลิตคุ้มทุน (กิโลกรัม/ไร่)	82.17	96.76
ระดับราคาคุ้มทุน (บาท/กิโลกรัม)	2.96	3.19

ที่มา:จากการสำรวจ

เมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนจากการปลูกมะเขือเทศห่อ ในช่วงการผลิต (เม.ย.-พ.ย. 2559) ของเกษตรกรภายนอกพันธะสัญญาและเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา ณ ระดับราคาขายเฉลี่ยเท่ากับ 16 บาท/กิโลกรัม จำนวนผลผลิตของเกษตรกรภายนอกพันธะสัญญาสูงกว่าภายใต้พันธะสัญญา เท่ากับ 104.34 กิโลกรัม ทำให้กำไรสุทธิหลังหักค่าใช้จ่ายในการขาย สูงกว่า การปลูกมะเขือเทศภายใต้พันธะสัญญา เท่ากับ 1,766.99 บาท/ไร่

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

การศึกษาต้นทุนการผลิตมะเขือเทศภายใต้พันธะสัญญา กรณีศึกษาอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ปี การเพาะปลูก 2559 (เม.ย.-พ.ย.) ในส่วนของรูปแบบและวิธีการผลิตมะเขือเทศนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของเกษตรกรภายนอกพันธะสัญญา โดยเลือกวิธีปลูกด้วยตนเอง โดยไม่อยู่ภายใต้พันธะสัญญา มีส่วนน้อยที่จะเลือกรูปแบบและวิธีการปลูกแบบเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา

จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ปลูกมะเขือเทศสีดา ทั้งเกษตรกรภายนอกพันธะสัญญาและเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญานั้น ผลผลิตทั้งหมดน้อยกว่าทุกปี เนื่องจากสาเหตุภัยแล้ง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด ทำให้ราคามะเขือเทศสูงขึ้นเท่ากับ กิโลกรัมละ 44 บาท ส่งผลให้ราคามะเขือเทศสีดา ผลผลิตขายได้ราคาดี ในราคา เฉลี่ยเท่ากับ 27 บาท เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นกว่าทุกปี เมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนจากการผลิตมะเขือเทศสีดานั้น เกษตรกรที่ปลูกมะเขือเทศสีดา ภายใต้พันธะสัญญา กำไรสุทธิมากกว่าเกษตรกรที่ปลูกภายนอกพันธะสัญญา เท่ากับ 5,400.49 บาท/ไร่

จากการสำรวจเกษตรกรจากการปลูกมะเขือเทศห่อ ผลผลิตที่ได้สูงกว่าการผลิตมะเขือเทศสีดา เนื่องจากมะเขือเทศห่อผลมีขนาดใหญ่กว่า เนื้อหนาแน่นกว่า ทำให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่า ดังนั้นเกษตรกรทั้งภายนอกพันธะสัญญาและภายใต้พันธะสัญญา ต่างก็นิยมปลูกมะเขือเทศห่อตลอดทั้งปี เนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำกว่า ดูแลง่ายกว่า มะเขือเทศสีดา ซึ่งระดับราคาของมะเขือเทศห่อนั้นขึ้นอยู่กับราคาตลาด หากระดับราคาในตลาดสูง เกษตรกรขายให้กับตลาด เมื่อไรก็ตามที่ผลผลิตมะเขือเทศห่อมีมากเกินไป จนล้นตลาด ราคา ก็จะลดลงต่ำ ที่ระดับเกษตรกรไม่สามารถ เก็บผลผลิตออกขายตลาดสดได้ ไม่คุ้มทุน ส่วนมากจะทิ้งผลผลิตให้แฉง แล้วเก็บขายให้กับโรงงานต่างๆ ซึ่งราคาที่โรงงานรับซื้อก็จะอยู่ที่ประมาณ 3-4 บาท อยู่ในระดับราคาคุ้มทุนพอดี และเมื่อผลตอบแทนจากการผลิตมะเขือเทศห่อนั้น เกษตรกรที่ปลูกมะเขือเทศห่อภายนอกพันธะสัญญา กำไรสุทธิมากกว่าเกษตรกรที่ปลูกภายใต้พันธะสัญญา เท่ากับ 1,766.99 บาท/ไร่

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาต้นทุนการผลิตมะเขือเทศภายใต้พันธะสัญญา กรณีศึกษาอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ปี การเพาะปลูก 2559 ช่วงการเพาะปลูก เดือนเมษายน ถึงเดือนพฤศจิกายน พบว่า ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ปัญหาผลผลิตล้นตลาดของเกษตรกรทั้งภายนอกพันธะสัญญาและเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1) เกษตรกรภายนอกพันธะสัญญาควรหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคนิคการผลิต มะเขือเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อผลผลิตที่มีคุณภาพ จำนวนผลผลิตมากขึ้น โดยการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ทั้งในด้านการจัดการการผลิต กระบวนการผลิต การใส่ยา สารเคมีต่างๆ การดูแลรักษา เพื่อเพิ่มความปลอดภัย จะทำให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัย เทียบเท่ากับต่างประเทศ ส่วนเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญาควรจะควบคุมค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิต เพื่อเป็นการลดต้นทุน

2) เกษตรกรภายนอกพันธะสัญญาและเกษตรกรภายใต้พันธะสัญญาควรมีการวางแผนการผลิตมะเขือเทศก่อนการผลิต หรือกระจายความเสี่ยงโดยการปลูกมะเขือเทศทั้งสองชนิด เพื่อให้ผลผลิตออกมาสู่ตลาดได้อย่าง ต่อเนื่อง ในแต่ละช่วงเวลาการผลิต เพื่อควบคุมปริมาณผลผลิตมะเขือเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

3) กรมส่งเสริมการเกษตร ควรเร่งดำเนินการให้คำแนะนำ อบรม เสริมความรู้เกี่ยวกับโรคพืชและแมลงให้กับเกษตรกรที่ปลูกมะเขือเทศ

4) รัฐบาลควรส่งเสริมเกษตรกรและนายทุนหรือบริษัทที่ปลูกมะเขือเทศทั้งพันธะสัญญาและพันธะสัญญาอุตสาหกรรม เรื่องการส่งออกและจัดหาตลาดต่างประเทศเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการระบายผลผลิตส่วนเกินความต้องการใช้ภายในประเทศออกไป พร้อมกับช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีปริมาณการส่งออกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ไชยรัตน์ สัมฉุน.(2554). ปลูกมะเขือเทศสีดาปลอดโรค ลดต้นทุน ยาฆ่าแมลงสร้างรายได้. แหล่งข้อมูล:
<http://www.thairath.co.th/content/201458>. ค้นเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2557.
- ไชยวัฒน์ ปลิดตา. (2557). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกพืชภายใต้เงื่อนไข
เกษตรกรพันธะสัญญา. กรณีศึกษา เกษตรกรรายย่อย อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย.
- พิมสิริ พิขวงศ์. (2553). การศึกษาโครงสร้างและรูปแบบการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทย
และลาวในจังหวัดน่าน. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มัทรี สุภาศรี. (2556). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกชาของเกษตรกร
บ้านแม่กำปอง. อำเภอแม่เอน จังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภลักษณ์ ฮอกะวัต. (2537). โรคผักตระกูลพริกและมะเขือเทศ. ภาควิชาโรคพืช
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. จังหวัดขอนแก่น.
- ทิพวัลย์ สีจันทร์.(2532). สีดาทิพย์ 1 และสีดาทิพย์ 2 มะเขือเทศ ทนร้อน. เกษตรก้าวหน้า 4(2): 9-23.
- ปราณี จิตกรรมกิจศิลป์ (2530).การจัดการการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือเทศส่งโรงงานแปรรูปในจังหวัด
สกลนคร
- ฝากจิต ปาลินทร์ ลากจิตร.(2557). ฉบับพิเศษ 3: ปัญหาและความต้องการในการผลิตมะเขือเทศสีดาของ
เกษตรกร ใน จังหวัดนครราชสีมา.ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.